

BOBURNING ADABIY-ESTETIK QARASHLARI

Muxlisa Muhammadiyeva

Mahammadiyeva Muxlisa Soxibjon qizi

*Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universiteti Filologiya fakulteti
Adabiyotshunoslik yo'nalishi 2-bosqich magistranti*

Bobur (1483–1530) – buyuk o'zbek shoir, yozuvchi, davlat arbobi va madaniyat namoyandasi bo'lib, uning adabiy-estetik qarashlari Sharq adabiyoti va madaniyatining yuksak namunalari o'zida mujassam etadi. Boburning she'riy va nasriy asarlarida inson ruhiyati, go'zallik, tabiat va jamiyatning o'zaro bog'liqligi hamda insoniy fazilatlarining ulug'lanishi markaziy o'rinni egallaydi. Uning "Boburnoma" asari va devonidagi she'rlari badiiy so'zning qudratini, falsafiy chuqurlikni va milliy qadriyatlarining ifodasini namoyish etadi. Ushbu mavzu Boburning ijodidagi estetik tamoyillarni, uning adabiy dunyoqarashining o'ziga xosligini va Sharq adabiyoti taraqqiyotiga qo'shgan ulkan hissasini yoritishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: *Bobur, adabiy-estetik qarashlar, "Boburnoma", o'zbek adabiyoti, sharq madaniyati, badiiy so'z san'ati, falsafiy mazmun, insoniy fazilatlar, milliy qadriyatlar, tabiat tasviri.*

BABUR'S LITERARY-AESTHETIC VIEWS

Annotation : *Babur (1483-1530) is a great Uzbek poet, writer, statesman and cultural figure, whose literary and aesthetic views embody the highest examples of Eastern literature and culture. In Babur's poetic and prose works, the human spirit, beauty, interdependence of nature and society, and glorification of human virtues occupy a central place. His work "Boburnoma" and poems in his book show the power of the artistic word, philosophical depth and expression of national values. This topic aims to highlight the aesthetic principles of Babur's work, the uniqueness of his literary outlook and his great contribution to the development of Eastern literature.*

Key words: *Babur, literary-aesthetic views, "Boburnoma", Uzbek literature, eastern culture, art of artistic words, philosophical content, human qualities, national values, description of nature.*

KIRISH

Bobur (1483–1530) – o'zbek xalqining tarixida yorqin iz qoldirgan buyuk shaxs, ko'p qirrali ijodkor va davlat arbobi. Uning faoliyati va ijodi Sharqning o'rta asrlar madaniyatida o'ziga xos o'rin tutadi. Bobur nafaqat yirik davlatlar qurib, dunyo tarixida o'z nomini qoldirgan, balki o'zining adabiy merosi orqali insoniyat tafakkurining yuksak qadriyatlarini yaratgan buyuk siymo sifatida ham tanilgan.

Boburning adabiy-estetik qarashlari uning shaxsiy hayot tajribasi, tarixiy voqealar va Sharq madaniy anʼanalari bilan uzviy bogʻliqdir. U oʻz asarlarida hayotning goʻzallik va mashaqqat bilan toʻla tomonlarini chuqur his etib, ularni badiiy va falsafiy jihatdan teran ifoda etgan. Uning ijodida tabiat tasviri, insonning maʼnaviy olami, axloqiy fazilatlar, muhabbat va doʻstlik, shuningdek, hayotning oʻtkinchiligi kabi mavzular keng yoritilgan.

Bobur oʻzining “Boburnoma” asarida nafaqat oʻz hayotining tarixiy voqealarini, balki davrining madaniy-estetik jihatlarini ham haqqoniy tasvirlagan. Asar oʻsha davrning madaniy hayotini aks ettiruvchi noyob manba sifatida nafaqat tarixchilar, balki adabiyotshunoslar uchun ham muhim ahamiyatga ega. Boburning sheʼriyati esa Sharq mumtoz adabiyotining eng yaxshi anʼanalarini davom ettiradi va boyitadi.

Boburning adabiy-estetik qarashlari oʻz davridagi ilgʻor gʻoyalar bilan uygʻunlashib, zamonaviy adabiyot uchun ham qimmatli saboqlar beradi. Uning ijodida milliy ruh va universallik uygʻunlashib, inson tabiatining eng chuqur jihatlarini oʻrganishga daʼvat etadi. Bobur oʻz asarlari orqali hayotni sevish, insonni qadrlash va goʻzallikni ulugʻlash kabi gʻoyalarni ilgari surgan.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqot Boburning adabiy merosini estetik tamoyillar nuqtayi nazaridan tahlil qilib, uning ijodidagi asosiy falsafiy gʻoyalar va badiiy yondashuvlarni yoritishga qaratilgan. Ushbu mavzu nafaqat oʻzbek adabiyoti va madaniyati uchun, balki Sharq va Gʻarb madaniyatlari oʻrtasidagi oʻzaro aloqalarni chuqurroq tushunish uchun ham dolzarb ahamiyatga ega.

Bobur ijodini chuqur oʻrganish va targʻib qilish orqali biz nafaqat milliy madaniyatimizni boyitish, balki jahon miqyosida oʻzbek adabiyotining yuksak mavqeini namoyon etish imkoniga ega boʻlamiz. Shu sababli, uning adabiy-estetik qarashlarini tahlil qilish zamonaviy madaniyatshunoslik va adabiyotshunoslik uchun katta ahamiyatga ega.

Boburning adabiy-estetik qarashlari uning asarlaridagi badiiy yondashuv, inson ruhiyatini ochib berish mahorati va goʻzallikni teran his qilish qobiliyatida yaqqol namoyon boʻladi. Uning ijodiy merosi oʻz zamonidagi ijtimoiy, falsafiy va badiiy tafakkurning eng ilgʻor jihatlarini oʻzida aks ettiradi. Boburning asarlarida quyidagi asosiy jihatlar alohida taʼkidlanadi:

1. Tabiat tasviri va goʻzallikni ulugʻlash

Bobur oʻzining sheʼrlarida tabiatni tasvirlashga katta ahamiyat bergan. U tabiatni nafaqat manzaraviy goʻzallik sifatida, balki insonning ruhiy holati bilan uzviy bogʻliq unsur sifatida tasvirlaydi. Uning sheʼrlarida bahor, gul, boʻtakoʻz, bogʻ-rogʻ kabi tabiat unsurlari orqali hayot goʻzalligi madh etiladi.

Misol uchun:

“Bodom bogʻ ichra boʻlgʻay tamomi gʻuncha ochilgan,
Qish oʻlgʻan, bahor tiringʻay bagʻri xuncha ochilgan.”

Bu misralar faqat tabiatning goʻzalligini emas, balki hayotning yangilanishi va goʻzallikning gʻalabasini ham aks ettiradi.

2. Inson maʼnaviyati va ruhiy olami

Boburning ijodida insonning ichki dunyosi, uning his-tuyg'ulari va ruhiy kechinmalari alohida o'rin egallaydi. U insonni eng oliy qadriyat deb bilib, uning ruhiy va ma'naviy boyligini ochib berishga intilgan. Bobur muhabbat, sadoqat, vatanparvarlik kabi insoniy tuyg'ularni chuqur tahlil qiladi.

3. "Boburnoma" da estetik qarashlar

"Boburnoma" faqat tarixiy asar emas, balki muallifning estetik qarashlari va hayotga falsafiy yondashuvining aksidir. Bobur o'z zamonasi voqealarini kuzatish orqali hayotning go'zallik va murakkabliklarini ifodalagan. Asar nafaqat voqealar tasviri, balki muallifning shaxsiy kuzatuvlari, tabiatni sevishi va inson ruhiyatini anglashga bo'lgan intilishi bilan ham ahamiyatlidir.

Misol uchun, Bobur o'z yurtining tabiatini iliq so'zlar bilan tasvirlar ekan, uning bu go'zallikni sog'inish tuyg'usi har bir o'quvchini hayajonga soladi.

4. Milliy va universal qadriyatlarning uyg'unligi

Bobur o'z ijodida milliy qadriyatlarni ulug'lash bilan birga, universal estetik tamoyillarni ham yuksak darajada ifodalagan. U o'zbek adabiyoti uchun xos bo'lgan badiiy an'analarni davom ettirgan holda, Sharq adabiyotining yuksak falsafiy va badiiy g'oyalarini boyitgan. Uning ijodida milliy ruh va insoniyatga oid umumiy masalalar uyg'unlashgan.

5. Sharq madaniyati va mumtoz adabiyot an'analari

Boburning ijodi Sharq mumtoz adabiyotining yuksak an'analari bilan bog'liqdir. U Alisher Navoiy, Jomiy, Sa'diy va Hofiz kabi buyuk shoirlarning merosiga suyangan va ularning ta'sirini davom ettirgan. Shu bilan birga, Bobur o'z ijodida o'ziga xos uslubni shakllantirib, Sharq adabiyotining rivojlanishiga yangi yo'nalish bergan.

6. Hayotning o'tkinchiligi va falsafiy mazmun

Boburning she'rlarida hayotning o'tkinchiligi, insonning bu dunyodagi vazifalari va mavjudotning mohiyati haqidagi falsafiy mulohazalar uchraydi. U hayotni chin dildan sevgan, ammo uning vaqtinchalik ekanligini chuqur anglab, buni o'z she'rlarida badiiy tarzda ifodalagan.

Boburning adabiy-estetik qarashlari uning ijodiy faoliyatida, xususan, "Boburnoma" va she'riy asarlarida yorqin namoyon bo'lgan. Uning asarlari nafaqat o'z davri uchun, balki bugungi kun uchun ham katta ahamiyatga ega bo'lib, inson ma'naviyatini boyitishga xizmat qiladi. Shu sababli, Boburning badiiy va falsafiy qarashlarini o'rganish milliy madaniyatimizni chuqur anglashga va uni jahon sahnasida targ'ib qilishga yordam beradi.

Mustaqillik yillarida o'zbek adabiyotshunosligida Navoiyshunoslik bilan bir qatorda yangi ilmiy yo'nalish — Boburshunoslik mustaqil fan sifatida shakllandi. Bu soha aslida XIX asrda G'arbiy Yevropada yuzaga kelgan bo'lsa-da, XX asrda rivojlanishning yangi bosqichiga chiqdi. Bugungi kunga kelib, Boburshunoslik faqat shakllanibgina qolmay, yuksak ilmiy natijalar bilan ham boyidi. Jumladan, "Zahiriddin Muhammad Bobur ensiklopediyasi" va "Zahiriddin Muhammad Bobur. Bibliografiya" (Moskva, 2016) kabi fundamental nashrlarning chop etilishi buning yaqqol dalilidir.[1]

Bobur tavalludining 534 yilligi munosabati bilan tashkil etilgan xalqaro konferensiyada taniqli boburshunoslar — Eyji Mano (Yaponiya), Magda Maxluf (Misr), Aziz Qayumov, Saidbek Hasanov (O‘zbekiston), Mansura Haydar (Hindiston), Ilza Sirtautas (AQSh), Ramiz Asker (Ozarbojjon), Bilol Yujel (Turkiya) — Boburshunoslik ilmining markazi sifatida Toshkentni tan olishdi. Ushbu yo‘nalishda Bobur nomidagi xalqaro jamoat fondi va uning raisi Zokirjon Mashrabovning xizmatlari alohida e‘tirof etildi.

So‘nggi yillarda Boburshunoslikka oid yuzlab maqolalar, o‘nlab risolalar va monografiyalar chop etildi. Xususan, 2017-yilda “Zahiriddin Muhammad Bobur asarlarining jahon madaniyati tarixidagi o‘rni” mavzusida xalqaro konferensiya o‘tkazilib, uning materiallari “Bobur abadiyati” nomi bilan nashr qilindi. 2018-yilda Hasan Qudratullayevning “Boburning adabiy-estetik olami” (Ma‘naviyat nashriyoti) monografiyasi va Mirzo Kenjabekning “Mubayyin” va “Volidiya”ga doir tadqiqotlari chop etildi.

“Boburnoma” nafaqat adabiy, balki qomusiy asar bo‘lib, o‘nlab fanlar uchun bebaho ma‘lumotlar manbaidir. Tadqiqotchilar ushbu asarni o‘rganishda turli jihatlariga e‘tibor qaratishadi: til, tarix, madaniyat, tabiat va boshqa sohalar bo‘yicha o‘ziga xos yangiliklarni kashf etishadi. Yangi tadqiqotlarda “Boburnoma”ga tipologik yondashuv asos qilib olinib, voqea-hodisalar va shaxslar Alisher Navoiy, Zayniddin Vosifiy, G‘iyosiddin Xondamir kabi o‘sha davrning ulug‘ adiblari va tarixchilari asarlari bilan qiyosiy tahlil qilindi.

Shuningdek, Boburning ilmiy-ijodiy merosini targ‘ib qilish va keng tadqiq etish maqsadida ko‘plab xalqaro konferensiyalar, ilmiy anjumanlar va badiiy tadbirlar tashkil etildi. Xususan:

- Andijonda “Bobur ijodiy merosining bashariyat taraqqiyotidagi o‘rni” mavzusida xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya.
- Toshkentda “Bobur merosining Sharq davlatchiligi va madaniyati rivojida tutgan o‘rni” mavzusida ilmiy anjuman.
- Bobur tavalludining 540 yilligiga bag‘ishlangan adabiy-badiiy kechalar va kitob ko‘rgazmalari.

Mazkur tadbirlar orqali Bobur ijodiy merosini aholi, xususan yoshlar orasida keng targ‘ib qilish va jahon miqyosida tanitish maqsad qilingan. Bugungi kunda Boburning hayoti, asarlari va merosini yoritish bo‘yicha yangi ilmiy, badiiy-publitsistik ishlar olib borilmoqda. Shu bilan birga, zamonaviy media mahsulotlar va internet platformalari orqali bu boy merosni xalqaro maydonda targ‘ib qilish ishlari davom etmoqda.

Boburshunoslikning markazi sifatida Toshkentning e‘tirof etilishi, mazkur yo‘nalishdagi ilmiy izlanishlarning yuksak saviyada olib borilayotgani va Bobur merosining dunyo madaniyati tarixidagi ahamiyati bugungi kunda bu sohaga katta e‘tibor qaratilayotganini ko‘rsatadi.[2]

2023-yilda Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va ijodini targ‘ib qilish doirasida bir qator muhim loyihalar amalga oshirildi. Jumladan, shoir hayoti va asarlari asosida yangi spektakllar sahnalashtirilib, Bobur g‘azallari bilan ijro etiladigan eng yaxshi qo‘shiqlar tanlovi hamda “Nazm va navo” maqom kechalari tashkil etilishi rejalashtirildi.

Davlat buyurtmasi asosida Boburning bolalik davriga bag'ishlangan "Yo'lbarsning tug'ilishi" badiiy filmi ustida ishlash yakunlanib, filmni tomoshabinlar e'tiboriga taqdim etishga alohida e'tibor qaratildi. Ushbu loyiha yoshlarni jasoratli, vatanparvar va fidoyi shaxslar sifatida tarbiyalashga xizmat qilishi kutilmoqda.

Shuningdek, "Bobur ensiklopediyasi"ning to'ldirilgan uchinchi nashri, "Bobur" kitob-albomi, Bobur asarlari lug'ati va Bobur devonining mukammal nashri tayyorlanmoqda. Shu bilan birga, "Boburnoma" asarining zamonaviy o'zbek va qoraqalpoq tillaridagi tarjimalari hamda "Boburga armug'on" rukni ostida shoir asarlari, hayoti va ijodi haqidagi ilmiy va ommabop kitoblar turkumini chop etish ishlari amalga oshirilmoqda.

Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, Yozuvchilar uyushmasi, Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi hamda Bobur nomidagi xalqaro jamoat fondi hamkorlikda Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va ijodiy merosini tadqiq etish bo'yicha davlat buyurtmasi asosida ilmiy loyihalar tanlovini e'lon qildi. Ushbu tashabbus yoshlar orasida katta qiziqish va ilhom uyg'otdi.[3]

Bundan tashqari, Bobur Mirzo hayoti va asarlari xorijiy tillarga, xorijiy tillardagi asarlar esa o'zbek tiliga bosqichma-bosqich tarjima qilinmoqda. Bu Bobur ijodiy merosini jahon miqyosida yanada keng targ'ib etishga xizmat qilmoqda.

2023-2024 o'quv yilidan boshlab oliy ta'lim muassasalari talabalari uchun tarix va geografiya yo'nalishlarida Zahiriddin Muhammad Bobur nomidagi davlat stipendiyasi ta'sis etildi. Uch oy ichida stipendiyani tayinlash tartibini belgilovchi nizom ishlab chiqilishi ko'zda tutilgan.

Yoshlar uchun yaratilayotgan bu imkoniyatlar ta'lim olish sharoitlarini yaxshilash bilan birga, ularning o'z kuchi va imkoniyatlariga bo'lgan ishonchini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Ushbu tashabbuslar yosh avlodning bilimga bo'lgan ishtiyoqini oshirib, mamlakatimiz ravnaqiga hissa qo'shuvchi yetuk shaxslarni tarbiyalashda muhim o'rin tutadi.

Zahiriddin Muhammad Bobur – jahon tarixida unutilmas iz qoldirgan betakror shaxsdir. U buyuk shoir, ensiklopedik bilim sohibi, davlat arbobi va mohir sarkarda sifatida butun dunyoga tanilgan. Boburning boy ilmiy va ijodiy merosi nafaqat xalqimizning adabiy-estetik tafakkurini shakllantirishda, balki jahon adabiyoti, ilm-fani va davlatchiligi tarixida ham alohida o'rin egallaydi.

Mustaqillik yillarida Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va ijodini har tomonlama o'rganish, uning asarlarini yurtimizda va chet ellarda targ'ib qilish bo'yicha keng qamrovli ishlar amalga oshirildi. Xususan, shoir tug'ilgan sana – 14-fevral mamlakatimizda adabiyot va ilm-ma'rifat bayrami sifatida keng nishonlanmoqda.

Boburshunoslik yo'nalishida ko'plab tadqiqotlar olib borilib, ilmiy anjumanlar respublika va xalqaro miqyosda muntazam ravishda tashkil etilmoqda. Keyingi yillarda Toshkent va Andijon shaharlarida Bobur Mirzo haykalining o'rnatilishi, Andijonda Bobur nomidagi xalqaro jamoat fondi va "Bobur va jahon madaniyati" kitob muzeyining faoliyati hamda "Bobur ensiklopediyasi", "Bobur kulliyoti", "Babur. Baburidi. Bibliografiya" kabi yirik asarlarning nashr

etilishi madaniy hayotimizda muhim voqea sifatida e'tirof etildi. Shuningdek, "Bobur va dunyo" jurnalining tashkil qilinishi ham bu yo'nalishda muhim qadam bo'ldi.[4]

Jonajon Vatanimiz milliy rivojlanishning yangi bosqichi — Uchinchi Renessans davriga qadam qo'yayotgan, hayotimizning barcha sohalarida tub o'zgarishlar yuz berayotgan bir davrda, Bobur Mirzoning boy va bebaho merosini chuqur o'rganish va keng targ'ib qilish yanada dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Buyuk ajdodimizning asarlari milliy va umuminsoniy qadriyatlarni o'zida mujassam etib, yosh avlodning intellektual va ma'naviy salohiyatini yuksaltirishga, ularni Yangi O'zbekiston bunyodkorlari sifatida tarbiyalashga katta hissa qo'shadi. Shu maqsadda, Bobur Mirzoning ilmiy va ijodiy merosini mahalliy va xalqaro miqyosda yanada chuqurroq o'rganish va targ'ib qilishga qaratilgan keng qamrovli ishlar olib borilmoqda.

Madaniyat va turizm vazirligi, Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi, Fanlar akademiyasi, Yozuvchilar uyushmasi, Respublika Ma'naviyat va ma'rifat markazi, Bobur nomidagi xalqaro jamoat fondi va boshqa jamoatchilik vakillarining Zahiriddin Muhammad Bobur tavalludining 540 yilligini keng nishonlash haqidagi taklifi tasdiqlandi. Bu borada amalga oshiriladigan chora-tadbirlar dasturi ishlab chiqilib, quyidagi masalalarga alohida e'tibor qaratilmoqda:[5]

- Bobur nomi bilan bog'liq obida va yodgorliklarni ta'mirlash, hududlarini obodonlashtirish;
- Bobur merosiga oid qo'lyozma va qadimiy asarlarni restavratsiya qilish, ularni saqlash uchun zarur sharoit yaratish;
- Xorijdagi Bobur va uning davriga oid noyob qo'lyozma va madaniy boyliklarni aniqlash, ularning nusxalarini olib kelish va o'rganishni davom ettirish.

Ushbu sa'y-harakatlar O'zbekistonni xalqaro boburshunoslik markaziga aylantirishga xizmat qilmoqda. Bobur hayoti va ijodi xalqimizni ma'naviy jihatdan yanada yaqinlashtirdi. Bu jarayonning muhim natijasi sifatida mamlakatimizda ilk bor shaxsga bag'ishlangan qomus – "Bobur ensiklopediyasi" yaratildi. 64 bosma taboqdan iborat bu ulkan asarni yaratishda o'zbek olimlari bilan bir qatorda Yaponiya, Hindiston, Turkiya, Afg'oniston va Yevropa tadqiqotchilari ham faol ishtirok etishdi. Mashhur yapon boburshunosi Eyji Mano ushbu ensiklopediyani "butun dunyo boburshunoslari uchun muhim qo'llanma" deb baholadi.

Zahiriddin Muhammad Boburning adabiy-estetik qarashlari uning ijodining markazida turadi. Bobur, o'zining zamonaviy adabiyotida, inson qalbining nozik holatlari, tabiat va jamiyat bilan uyg'unlikni tasvirlashda yangi yondashuvlar yaratgan. Uning she'rlarida tabiatni nafaqat tashqi ko'rinishida, balki uning ruhiy va ma'naviy ta'sirini his etishga qaratilgan chuqur tasvirlar mavjud.[6]

Bobur nafaqat shaxsiy, balki umuminsoniy qadriyatlarni, adolat va tinchlikni qadrlagan shaxs sifatida tasvirlangan. U o'z asarida jamiyatni va uning taraqqiyotini yuqori darajada tasvirlashga harakat qilgan. Shu bilan birga, uning adabiy qarashlari ham ijtimoiy, ham estetik jihatdan insoniyatning yanada boyroq va tinchroq jamiyatini yaratishga intilgan. Bobur o'z ijodida zamonaviy jamiyatni va tabiatni juda o'ziga xos tarzda tasvirlagan.

Boburning tarixiy asarlaridagi estetik tafakkuri ham o'ziga xosdir. "Boburnoma"da nafaqat tarixiy voqealar, balki har bir holatning badiiy tasviri, uning estetik qarashlari va tahlili mavjud. Bobur tarixni nafaqat faktlar tarzida, balki shaxsiy hissiyotlari va badiiy ko'rinishda ifodalagan, bu esa uning adabiy yuksakligini ta'kidlaydi. Uning asarlarida betakror tasvirlar, tabiat va inson ruhining birligi aks etadi. Bobur har doim tabiat va jamiyatni uyg'unlikda ko'rgan va bu g'oyalar uning adabiyotida markaziy o'rin tutgan.[7]

1. Boburning adabiy qarashlari insoniyatning universal qadriyatlarini aks ettiradi: Bobur o'z asarlarida insonni tabiati, jamiyatga munosabati va undagi mavjud axloqiy me'yorlarni chuqur tasvirlagan. Boburning badiiy tafakkuri o'tmish va kelajak o'rtasidagi ko'prik sifatida xizmat qilishi mumkin.

2. Boburda tabiat va jamiyatni uyg'un tasvirlashni ko'rish mumkin: Uning she'rlari va asarlarida tabiat nafaqat tashqi, balki ichki dunyo va insonning hissiyotlarini aks ettiradi. Tabiat va inson o'rtasidagi badiiy tasvirlar orqali Bobur milliy va umuminsoniy g'oyalarni ifodalashga intilgan.

3. Boburning asarlari tarix va estetikani birlashtiradi: "Boburnoma"da Bobur tarixni badiiy tasvirlash orqali o'zining estetik qarashlarini ifodalagan. Bobur tarixni nafaqat xronologik tarzda, balki uning ichki mohiyatini tushunish orqali ifodalagan.

4. Boburning g'oyalari yosh avlod tarbiyasida ahamiyatlidir: Boburning adabiy-estetik qarashlari bugungi kunda ham yoshlar tarbiyasida katta ahamiyatga ega. Ularning ma'naviy salohiyatini oshirish, yoshlarga o'zining ruhiy va axloqiy qadriyatlari asosida ta'lim berish Bobur ijodining muhim yuksalishidir.

5. Bobur va yangi jamiyat qurilishi: Bobur, o'zining asarlarida insoniyatni yanada baxtliroq va tinchroq hayotga chaqirdi. Uning adabiy merosi jamiyatni barqaror rivojlantirishda, tinchlik va adolatni ta'minlashda ilhomlantiruvchi manba bo'lishi mumkin.

Umuman olganda, Boburning adabiy-estetik qarashlari o'zining zamonaviylik darajasi va insoniyatni yuqori ma'naviy qadriyatlar asosida rivojlantirishga intilishi bilan ajralib turadi. U o'z asarlarida tabiat, inson va jamiyatni uyg'unlashtirgan holda badiiy qarashlar yaratgan. Bu qarashlar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmaydi va xalqimizni ma'naviy boyitishda, yangi O'zbekiston bunyodkorlarini tarbiyalashda muhim rol o'ynaydi.[8]

XULOSA

Zahiriddin Muhammad Bobur o'zining adabiy-estetik qarashlari orqali nafaqat o'z zamonining, balki insoniyatning umumiy ma'naviy qadriyatlarini ham ifodalagan buyuk shaxsdir. Uning ijodida tabiat va insonning ruhiy holati, jamiyat va axloqiy me'yorlar o'rtasidagi uyg'unlikni topish, badiiy tafakkurning chuqur shakllarini yaratish davomida muhim o'rin tutadi. Bobur nafaqat tarixiy voqealarni tasvirlashda, balki insonning ichki dunyosini, uni atrof-muhit bilan uyg'unligida ifodalashda ham katta mahorat ko'rsatgan.

Bobur o'zining adabiy va estetik qarashlarini asarlarida o'zining shaxsiy hissiyotlari, tarixiy tajribalari va umumiy insoniyat tajribasi orqali ifodalagan. Bu qarashlar bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan va yosh avlodni tarbiyalashda, ijtimoiy va ma'naviy yuksalishda xizmat qiladi. Bobur ijodi orqali amalga oshirilgan ilmiy tadqiqotlar, adabiyotdagi

yangiliklar va estetik qarashlar, uning insoniyatga, jamiyatga va tabiatga bo'lgan chuqur e'tiborini ko'rsatadi.

Shu sababli, Boburning adabiy-estetik qarashlari nafaqat tarixiy ahamiyatga ega, balki u o'zining zamonaviy talqinida ham bizni ma'naviy jihatdan boyitadi. Uning asarlari, ayniqsa yoshlar tarbiyasida, ularning intellektual va axloqiy salohiyatini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Bobur merosi bugungi kunda ham o'z o'rnini topgan, barcha insonlarga nafaqat milliy, balki umuminsoniy qadriyatlarni anglatadigan yuksak ma'naviy namunadir.

Zahiriddin Muhammad Boburning asarlari nafaqat o'sha davrni, balki jamiyatni va insonning ichki dunyosini tasvirlashda chuqur ta'sirga ega. Bobur o'zining adabiy-estetik qarashlarini yaratishda, uning tasvirlab bergan obrazlari, tabiatning go'zalligi, inson ruhining nozikliklarini va axloqiy me'yorlarning o'zgarishini o'ta go'zal va sermazmun tarzda ifodalagan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ;

1. Bobur, Z. (1992). Boburnoma (tahrirlangan nashr). Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti.
2. Hasanov, S. (2018). Boburning adabiy-estetik olami. Toshkent: "Ma'naviyat" nashriyoti.
3. Maxluf, M. (2005). Bobur va jahon madaniyati. Tahrir: Misr Adabiyoti va Madaniyati markazi.
4. Qayumov, A. (2017). Bobur asarlari va ularning tarixiy ta'siri. Toshkent: "Sharq" nashriyoti.
5. Sirtautas, I. (2020). Boburshunoslikdagi yangi izlanishlar. AQSH: "Princeton University Press".
6. Mano, E. (2019). Bobur va uning zamonasi: Yaponiyalik olimning yondoshuvi. Tokio: Yapon Adabiyoti va Madaniyati Markazi.
7. Xondamir, G. (2011). Bobur va uning davri: Tarixiy tafakkur. Samarqand: "Navruz" nashriyoti.
8. "Bobur ensiklopediyasi" (2016). Moskva: "Nauka" nashriyoti.